

۲۰۶۹۸۲۲

زیست فناوری

و

کرامت انسانی

تألیف:

ثریا محمودی

کارشناس ارشد حقوق بشر

پژوهشگر حقوق

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه : محمودی، ثریا.
 عنوان و نام پدیدآور : زیست فناوری و کرامت انسانی / تألیف ثریا محمودی.
 مشخصات نشر : تهران: مجد، ۱۳۹۸.
 مشخصات ظاهری : ۲۳۴ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۱۷۲-۷
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 موضوع : تکنولوژی زیستی
 موضوع : Biotechnology
 موضوع : تکنولوژی پزشکی
 موضوع : Medical technology
 رده بندی کنگره : TP۲۴۸/۲
 رده بندی دیویی : ۶۶۰/۶
 شماره ثبت کتابخانه ملی : ۵۷۸۲۳۲۴

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
 هرگونه تخلف را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

زیست فناوری و کرامت انسانی

تألف: ثریا محمودی

نشریات مجد

چاپ اول : ۱۳۹۸ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصراً «مجد» است.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۱۷۲-۷

ISBN: 978-622-225-172-7

دفتر مرکزی مجید

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهیدای راندا، مری، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۹ ۳۳۸۰

فروشگاه مرکزی: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهیدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.com

E-mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

۹	 مقدمه
۱۳	بخش اول: مفهوم شناسی زیست فناوری انسانی، کرامت انسانی و منابع آن
۱۴	گفتار اول: جلوه های زیست فناوری انسانی
۱۴	بند اول: کاربردهای درمانی سلول ها و بافت های انسانی
۱۴	الف) سلول های بنیادی
۱۶	ب) تولید بافت های سلولی
۱۸	بند دوم: کاربردهای پیشرفت های ژنتیکی برای درمان
۱۸	الف) ژن درمانی
۲۰	ب) تشخیص های ژنتیکی
۲۱	پ) غربال سازی ژنتیکی
۲۲	بند سوم: بیگانه پیوندی
۲۵	بند چهارم: کاربردهای زیست فناوری انسانی برای درمان
۲۵	الف) فارماکوژنومیک
۲۶	ب) ژنوم انسان
۲۷	گفتار دوم: مفهوم و مؤلفه های کرامت انسانی
۲۸	بند اول: مفهوم کرامت انسانی
۲۸	الف) کرامت انسانی: مفهومی سنتی یا مدرن
۳۳	ب) کرامت انسانی: مفهومی ثابت یا پویا
۳۵	پ) کرامت انسانی: امری ذاتی یا اکتسابی
۳۸	ت) کرامت انسانی: امری اخلاقی یا قانونی
۴۰	ث) تکریم حیات و کرامت انسانی
۴۱	ج) مفهوم کرامت انسانی و آسیب پذیری
۴۳	بند دوم: مؤلفه های کرامت انسانی
۴۳	الف) اتونومی و کرامت انسانی
۴۵	ب) برابری و کرامت انسانی
۴۷	پ) همبستگی و کرامت انسانی
۵۰	گفتار سوم: جایگاه کرامت انسانی در نظام بین المللی حقوق بشر
۵۰	بند اول: کرامت انسانی در اسناد و معاهده های بین المللی حقوق بشری
	الف) کرامت انسانی در منشور ملل متحد (۱۹۴۵) و اعلامیه ی جهانی حقوق بشر (۱۹۴۸)
۵۰	ب) اعلامیه ی استفاده از پیشرفت های تکنولوژی به نفع صلح و مصلحت بشر
۵۱	 (۱۹۷۵)

- ۵۲..... (ب) اعلامیه ی وین (۱۹۹۳).....
- ۵۲..... (ت) اعلامیه ی ملل متحد برای شبیه سازی انسان (۲۰۰۵).....
- ۵۳..... (ث) کنوانسیون بین المللی رفع هر گونه تبعیض نژادی (۱۹۶۵).....
- ۵۳..... (ج) کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان (۱۹۷۹).....
- ۵۳..... (چ) کنوانسیون حقوق کودک (۱۹۸۹).....
- ۵۴..... (ح) کنوانسیون اروپایی حقوق بشر و زیست پزشکی (اویو-۱۹۹۷).....
- ۵۵..... (خ) میثاق های بین المللی حقوق بشر (۱۹۶۶).....
- ۵۵..... بند دوم: اسناد یونسکو در زمینه ی زیست فناوری و کرامت انسانی.....
- ۵۵..... (الف) اعلامیه ی جهانی ژنوم انسانی و حقوق بشر (۱۹۹۷).....
- ۵۷..... (ب) اعلامیه ی بین المللی درباره ی داده های ژنتیک انسان (۲۰۰۳).....
- ۵۷..... (پ) اعلامیه ی جهانی اخلاق زیستی و حقوق بشر (۲۰۰۵).....
- ۵۸..... (ت) اعلامیه ی بینکارهای جهانی اخلاق زیستی (۲۰۰۵).....
- بند سوم: ۴. اسناد کنفرانس های سایر نهادهای بین المللی و ملی راجع به
- ۵۹..... کرامت انسانی: زیست فناوری، انسانی.....
- ۵۹..... (الف) گزارشهای نهادهای بین المللی و ملی.....
- ۵۹..... ۱- گزارش های سازمان جهانی بهداشت.....
- ۶۰..... ۲- گزارش های کمیته ی بین "مللی اخلاق زیستی".....
- ۶۰..... ۳- گزارش های کمیسیون اروپا، حقوق بشر.....
- ۶۱..... ۴- گزارش های شورای اخلاق زیستی نافیلد.....
- ۶۲..... ۵- گزارش بلمونت.....
- ۶۲..... (ب) کنفرانس های بین المللی.....
- ۶۲..... ۱- مرکز اخلاق زیستی و کرامت انسانی.....
- ۶۳..... ۲- کنفرانس وارتبورگ (۲۰۰۴).....
- ۶۴..... ۳- کنفرانس جهانی فناوری های همگرا برای بهبود تنوع انسانی (۲۰۱۲).....
- ۶۴..... بند چهارم: تحلیل و بررسی اسناد و رویه ها.....
- (الف) کارآمدی و اثرگذاری اسناد و رویه های موجود بر زیست فناوری، انسانی و
- ۶۴..... کرامت انسانی.....
- ۶۸..... (ب) چالش های کاربرد کرامت انسانی به عنوان استاندارد ارزیابی شده.....
- ۶۹..... (پ) ضرورت ایجاد رویه های جدید در زمینه ی ملی و حقوق بین الملل بشر.....
- ۷۱..... بخش دوم: زیست فناوری انسانی عامل تهدید کرامت انسانی.....
- ۷۲..... گفتار اول: شبیه سازی انسان و تهدید کرامت انسانی.....
- ۷۳..... بند اول: چالش های شبیه سازی انسان با کرامت انسانی.....
- ۷۳..... (الف) پیامدهای هویتی.....
- ۷۴..... (ب) شیوع قاچاق و تجارت اعضای بدن انسان با رواج شبیه سازی انسان.....

۷۴.....	پ) عوارض عاطفی و روانی
۷۵.....	ت) نابودی فردیت و تمایز
۷۵.....	ث) پیامد ابزاری و سیاسی
۷۶.....	ج) مخاطره های امنیتی و سوء استفاده از انسان های شبیه سازی شده
۷۷.....	چ) بی توجهی به رفاه انسانی زندگی فرد شبیه سازی شده
۷۷.....	ح) نقض کرامت انسانی
۷۸.....	خ) نابودی جنین های بسیار
۷۹.....	بند دوم: واکنش های بین المللی و ملی به شبیه سازی انسان
۸۴.....	گفتار دوم: تبعیض ژنتیکی و تهدید کرامت انسانی
۸۵.....	بند اول: مفهوم و تأثیرهای تبعیض ژنتیکی بر کرامت انسانی
۸۵.....	الف) مفهوم تبعیض ژنتیکی
۸۶.....	ب) تأثیرهای تبعیض ژنتیکی بر کرامت انسانی
۸۶.....	۱- حق کار
۸۹.....	۲- حق سلامتی و بیمه
۹۲.....	۳- خطرهای ناشی از بدنسازی
۹۴.....	۴- تأثیر تبعیض ژنتیکی بر حقوق زنان
۹۶.....	بند دوم: واکنش های بین المللی و ملی علیه تبعیض ژنتیکی
۱۰۱.....	گفتار سوم: بیگانه پیوندی
۱۰۱.....	بند اول: بیگانه پیوندی و تأثیرهای آن بر کرامت انسانی
۱۰۱.....	الف) نیاز برای بیگانه پیوندی
۱۰۴.....	ب) تأثیر بر سیستم مراقبت های بهداشتی
۱۰۷.....	پ) تأثیر بیگانه پیوندی برای دریافت کنندگان
۱۰۸.....	بند دوم: اقدام های پیشگیرانه
۱۱۱.....	گفتار چهارم: کالانگاری انسان و ادعای حقوق مالکانه نسبت به آن
۱۱۱.....	بند اول: انقلاب زیست فناوری و ادعای مالکیت بر حیات
۱۱۱.....	الف) مفهوم کالانگاری
۱۱۲.....	ب) ثبت DNA و مواضع قانونی
۱۱۵.....	پ) مواضع اخلاقی برای ثبت DNA
۱۱۶.....	ت) بافت های انسانی و مسئله ی مالکیت آن
۱۲۰.....	ث) کالانگاری زنان در عصر زیست فناوری
۱۲۲.....	بند دوم: نگرش کشورها و مردمان بومی به مسئله ی مالکیت
۱۲۲.....	الف) پیشرفت علم، نتولیرالیزم و مالکیت
۱۲۳.....	ب) واکنش کشورها و مردمان بومی به بهره برداری های شخصی
۱۲۶.....	گفتار پنجم: بیوتروریسم و تهدید کرامت انسانی
۱۲۷.....	بند اول: بیوتروریسم دارویی

- الف) نگاهی جدید به پدیده ی بیوتروریسم در عصر زیست فناوری ۱۲۷
- ب) مهندسی ژنتیک و بیوتروریسم ۱۲۸
- پ) دسترسی به داده های ژنوم انسانی و بیوتروریسم ۱۳۰
- بند دوم: کشورهای درحال توسعه و بیوتروریسم ۱۳۲
- الف) بیوتروریسم دارویی علیه کشورهای فقیر در جهان ۱۳۲
- ب) نسل کشی غیرحضور و بیوتروریسم ۱۳۴
- بخش سوم: زیست فناوری انسانی عامل تقویت احترام به کرامت انسانی ۱۳۷
- گفتار اول: زیست فناوری انسانی در خدمت حق بر سلامتی و تقویت کرامت انسانی ۱۳۸
- بند اول: حق بر سلامتی با نگرش به پیشرفت های زیست فناوری انسانی ۱۳۹
- الف) زیست فناوری انسانی و حق بر سلامتی ۱۳۹
- ب) زیست فناوری انسانی و تقویت کرامت انسانی کودکان ۱۴۳
- پ) داده های ژنومیک، برابری و تقویت کرامت انسانی ۱۴۷
- ت) بافت انسانی، اتونومی و کرامت انسانی ۱۵۱
- ث) فارماکوژنومیک در خدمت برابری، اتونومی و همبستگی افراد ۱۵۵
- ج) آزمایش ژنتیک در خدمت برابری و اتونومی افراد ۱۵۸
- چ) احترام به اصل آسیب پذیری و تمامیت شخصی افراد و تقویت همبستگی و کرامت انسانی ۱۶۳
- بند دوم: نقش سازمان های بین المللی در سلامتی و تقویت کرامت انسانی ۱۶۵
- الف) نقش سازمان جهانی بهداشت در سلامتی افراد ۱۶۵
- ب) نقش کمیساریای عالی حقوق بشر و سازمان ملل متحد در سلامتی افراد ۱۶۶
- گفتار دوم: حق بر غذای کافی و سلامت انسان در عصر زیست فناوری ۱۶۸
- بند اول: مفهوم حق بر غذای کافی ۱۶۹
- بند دوم: دسترسی برابر و ارزیابی خطر محصول های غذایی زیست فناوری ۱۷۱
- بند سوم: ملاحظه های حقوقی نسبت به محصول های اصلاح شده ژنتیکی ۱۷۴
- گفتار سوم: زیست فناوری انسانی در خدمت حق بر داشتن فرزند و حق بر تشکیل خانواده ۱۷۷
- بند اول: حق بر داشتن فرزند ۱۷۷
- الف) روش تشخیص پیش از لانه گزینی و حق بر داشتن فرزند ۱۷۷
- ب) روش آی.وی. اف و حق بر داشتن فرزند ۱۷۹
- پ) حق زوج های مبتلا به اچ. آی. وی مثبت برای داشتن فرزند ۱۸۲
- بند دوم: حق بر تشکیل خانواده ۱۸۳
- پیوست ها ۱۹۱
- فهرست منابع ۲۲۱

مقدمه

زیست فناوری^۱ به عنوان یکی از هفت فناوری کلیدی قرن حاضر در توسعه و تأمین نیازهای بشر و امنیت بهداشتی، اقتصادی و غذایی کشورها جایگاه ویژه‌ای به خود اختصاص داده است. تحولات این تکنولوژی باعث شده است که سیاست‌هایی جهت تسهیل تحقق و توسعه‌ی زیست فناوری در بخش‌های دولتی و خصوصی اتخاذ شود. حدود ۳۰ سال از عمر این فناوری می‌گذرد و ایران نیز سرمایه‌گذاری‌هایی را در این خصوص فراهم کرده است، طوری که در چند سال اخیر در برخی از زیر شاخه‌های زیست فناوری پزشکی در جهات ارتقای رتبه یافته است و پژوهشگاه‌ها و مؤسسه‌های علوم زیستی هم‌زمان با گسترش این تکنولوژی فعالیت‌های گسترده‌ای برای بهبود حیات انسانی دارند.

از طرف دیگر، هر انقلاب جدید تکنولوژیک در کنار منافع خود برای بشر، هزینه‌هایی را نیز برای جوامع تحمیل می‌کند. به نظر می‌رسد که هیچ‌گاه بشر در طول تاریخ تا این حد در برابر فرصت‌ها و چالش‌های زیست فناوری مسأصل و درمانده نبوده است. قرن بیوتکنولوژی در هیأت فرصتی استثنایی و بی‌نظیر بسوی ما می‌آید. ما در پیش روی خود کشش و جذبه‌ی پیشرفت‌های عظیم و آینده‌ای روشن و دملوء از امیدها و آرزوها را مشاهده می‌کنیم. پیشرفت‌هایی که ما را از طرفی با امیدها و از طرفی دیگر با بیم‌هایی برای آینده‌ی زندگی بشر و کرامت انسانی او مواجه کرده است. پیشرفت‌های زیست فناوری مدرن، امروزه ظرفیت‌های بالقوه‌ی فراوانی برای تبدیل شدن به ابزاری دلبه دارند که هم می‌توانند سودرسانی کنند و از طرف دیگر منجر به ضرررسانی شوند. در صورتی که اگر به صورت مسئولانه توسعه پیدا کنند و براساس تعهدهای حقوق بشری و عدالت اجتماعی مورد استفاده قرار گیرند می‌توانند به ارتقای شأن بشری منجر شوند و چنان‌چه مورد سوء استفاده قرار گیرند، عواقب خطرناکی را برای جامعه‌ی بشری به دنبال خواهند داشت. بنابراین ضروری است که تأثیرهای این فناوری بر کرامت انسانی و بالعکس مورد بررسی قرار گیرد.

امروزه گاهی مفهوم کرامت انسانی به عنوان نیروی محدودکننده در زمینه‌ی زیست فناوری انسانی و به عنوان توجیهی برای مخالفت با توسعه‌ی این فناوری به کار گرفته می‌شود و بیان سیاسی جذابی از این واژه وجود دارد که نیاز است که این واژه و مؤلفه‌های آن (اتونومی، برابری و همبستگی) مورد بررسی قرار گیرد.

برخی ادعا کرده‌اند که کرامت انسانی مفهوم بی‌فایده‌ای است و چیزی به رعایت دو اصل اتونومی و احترام نمی‌افزاید.^۱ هم‌چنین، پیتز سینگر،^۲ بیان می‌کند که: «این که چگونه اطلاعات ژنتیکی افراد علیه افراد استفاده شود مهم می‌باشد و آگاهی ژنتیکی این توانایی را به انسان دست خواهد داد که در مواردی برای تضعیف کرامت انسانی افراد کاربرد داشته باشد و این از جمله نگرانی‌هایی است که باید به آن توجه کرد.»^۳ هم‌چنین، وی در جای دیگر می‌گوید: «نوزادان ارزش ذاتی کم‌تری از میمون‌ها دارند. از آن جا که میمون را، آگاهی بیش‌تری از نوزادان نسبت به محیط اطراف خود دارند و می‌توانند بر محیط اطراف خود تأثیر داشته باشند و برای او این بدان معناست که کشتن نوزادان معلول برای والدین اخلاقی مایه درد است.»^۴ به نظر می‌رسد که این دیدگاه محدود نسبت به کرامت انسانی، به این معنی است که عزتی از بشریت در معرض حمایت بقیه‌ی بشریت نمی‌باشد و باید نگران چالش‌های اخلاقی و آینده کرامت انسانی بود.

در حوزه‌ی تحقیق‌های سلول‌های بنیادی، کرامت به عنوان دلیلی برای محدودیت تحقیق در زمینه‌ی جنین انسان استفاده شد و سپس به عنوان ابزاری در کل جامعه منعکس شد و به عنوان توجیهی برای واکنش سیاسی برای محدودیت فعالیت‌ها بدون ارائه‌ی معنایی از کرامت انسانی و کاستن ابهام‌ها به کار گرفته شد.^۵

ژن‌ها «طلای سبز» قرن بیوتکنولوژی به شمار می‌آیند. در حال حاضر، شرکت‌های چند ملیتی و دولت‌ها همه‌ی قاره‌ها را در جست‌وجوی این ندرت بی‌زیر پا می‌گذارند، به امید این که انسان‌هایی را با خصوصیت‌های بی‌نظیر ژنتیکی کشف کنند در آینده به

1- American medical ethicist Ruth Macklin, who bluntly asserted four years ago that "Dignity is a useless concept in medical ethics and can be eliminated without any loss of content." (T. Lanigan, Barbara, *Human Dignity and Bioethics*, New York, Nova Science Publisher Inc, 2008, p. x.)

2- Peter Singer مدیر پروژه‌ی ژنوم انسانی و عضو سازمان اخلاق زیستی پرینستون

3- Mcconchie, Daniel, "Bioethics: The Future of Human Dignity", CBHD, 2007/2/3, p.1.

4- *Ibid.*

5- Caulfield, Timothy and Champan, Audrey, "Human Dignity as a Criteria for Science Policy", *PLoS*

Medicine Journal, Volume 2, August 2005, p.102.

بازاری بالقوه تبدیل شوند، کشف کنند. با یافتن خصوصیت‌های مطلوب، این شرکت‌های زیست فناوری به تغییر و اصلاح آن پرداخته و سپس در پی کسب امتیاز انحصاری و کالانگاری انسان هستند. «حیات انحصاری» دومین عنصر شبکه‌ی عملیاتی جدید عصر زیست فناوری می‌باشد.^۱ چالش‌ها در زمینه‌ی سیاست‌گذاری درباره‌ی ثبت مواد ژنتیکی انسان برای اولین بار به طور جدی در سازمان اروپایی حق امتیاز^۲ مطرح شد و کم‌کم به حوزه‌ی سیاست‌گذاری‌ها و قانون‌گذاری‌های علمی در این زمینه راه پیدا کرد و اظهار شد که اجازه به ثبت مواد ژنتیکی انسان، راهی به سوی مالکیت و قدرت بازار خصوصی خواهد بود. در این زمینه ننان بارداری که نمونه‌های ژنتیکی را برای تحقیق‌ها اهدا می‌کردند، رضایت و آزادی آن‌ها مورد سؤال بود و بنابراین، کالانگاری آن‌ها مطرح شد.^۳

در واقع، جهانی‌سازی و جهانی شدن، واکنش‌های اساسی بنیادگرایان مذهبی و دیگر سنت‌ها را در زمینه‌ی زیست فناوری انسانی برانگیخته است و مفهوم جهان شمول کرامت انسانی را به چالش کشیده است. به همین دلیل، بحث در مورد کرامت انسانی، ناشی از درک متفاوت آن در سنت غربی و غیر غربی می‌باشد. در جهان با دولت محوری کم‌تر، اخلاق جهانی آینده برای مفهوم کرامت انسانی مفهوم جدیدی را پیش‌بینی می‌کند. با همه‌ی مسائل مربوط به تعریف و ارتباط تاریخی سدی آن با تفکر اخلاقی و سیاسی غرب، می‌تواند موجب برانگیختن چالش‌هایی شود.

علاوه بر فواید زیادی که این تکنولوژی در زندگی، سلامت افراد و جامعه‌ی بشری دارد، نباید استفاده‌های سوء و خطرهای کاربرد آن را را برای کرامت، انسانی، سلامت، حریم خصوصی، تحقیق و دسترسی به اطلاعات، بخصوص با وضعیت اتحاد میان تکنولوژی و قدرت‌های اقتصادی نادیده گرفت. به نظر می‌رسد که این فناوری در آینده بتواند موضوع‌های حقوق بشری را خصوصی سازد. این امر با قرار دادن قدرت عضو حقوق در دست‌های عوامل خصوصی، در جامعه مانند شرکت‌های بیوتک صورت خواهد گرفت که این فناوری را توسعه می‌دهند. به این ترتیب، عملکرد آن‌ها مستلزم بررسی دقیق، طبق استانداردهای حقوق بین‌الملل بشر و تدوین راهکارهای نظارتی و قانونی است.

به نظر می‌رسد، کرامت انسانی از برجسته‌ترین موضوع‌های بررسی شده در همه‌ی زیرگروه‌های علوم انسانی به ویژه در رشته‌ی حقوق می‌باشد. به رغم کشش فراوان

۱- ریفیکن، جرمی، قرن بیوتکنولوژی، مترجم: حسین داوری، چاپ اول، تهران، انتشارات کتاب صبح، ۱۳۸۲.

2- European Patent Organization (EPO)

3- Brownsword, Roger and Caulfield, Timothy, "Human Dignity: A Guide to Policy Making in Biotechnology Era?", Nature Publishing Group, Volume 7, 2005, p.73.

اندیشمندان به آن، کمتر به درستی به آن پرداخته شده است و گرفتاری‌های فراوانی در پژوهش‌های آن به ویژه در زمینه‌ی زیست فناوری انسانی دیده می‌شود. بنابراین، با توجه به دیدگاه‌ها و سیاست‌های مختلف در مورد کاربرد کرامت انسانی در زیست فناوری انسانی ضروری است که به آن توجه شده و تأثیرهای متقابل آن‌ها مورد ارزیابی قرار گیرد. هدف تمام قواعد حقوقی تنظیم روابط اجتماعی افراد و در اوج آن رسیدن به عدالت و برابری است. در عصر زیست فناوری، ما درباره‌ی کرامت انسانی و برابری شأن انسان‌ها نمی‌توانیم نگران نباشیم و این مقوله برای بهتر شدن زندگی انسان ضروری می‌باشد. لازم است که زمینه را برای تبادل نظر جدی و علنی در مورد جنبه‌های مثبت و منفی زیست فناوری انسانی و تأثیر بحث‌های کرامت انسانی بر آن هموار سازیم. باید به این نکته توجه داشته باشیم که هم‌سایه‌ی ژنتیک و تأثیرهای آن گزینه‌ای در میان گزینه‌های متعدد می‌باشد و ما باید با انتخاب‌های خود از میان فرصت‌ها و اولویت‌های متناقض با یکدیگر به این مهم دست یابیم.

با توجه به این که کرامت انسانی در حقوق بشر دارای اهمیت قابل توجهی است لازم دانسته‌ام که در زمینه‌ی زیست فناوری انسانی که در سال‌های اخیر شاهد تحولات گسترده‌ای در ایران و سایر کشورها هستیم کتابی نوشته شود و کرامت انسانی و بحث‌هایی که در این زمینه وجود دارد از جنبه‌های مختلف بررسی شود. مانند: تأثیرهای حمایت از کرامت انسانی بر توسعه‌ی زیست فناوری انسانی (شبیه‌سازی انسان، تبعیض ژنتیکی، بیگانه‌پیوندی، کالانگاری انسان، بی‌بربریت و ...). در این زمینه، باید نظر موافقان و مخالفان پیشرفت‌های زیست فناوری انسانی و قراین و رویه‌های بین‌المللی و ملی مورد بررسی قرار گیرد.

همچنین، بر خود واجب و لازم می‌دانم که از زحمات بزرگواران و اساتید محترم، دکتر باقر انصاری (دانشیار - عضو هیئت علمی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی)، دکتر ژانت بلیک (دانشیار - عضو هیئت علمی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی) و دکتر عبدالحسن کاظمی (استاد - عضو هیئت علمی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز) که راهنمایی‌های بسیاری را در خصوص مباحث این اثر انجام دادند و همچنین از مدیر محترم انتشارات مجد، جناب آقای دکتر سید عباس حسینی نیک نهایت تشکر و قدردانی را داشته باشیم.